

Mussavia per dumondas sin il champ da la promoziun da la lingua e cultura rumantscha ordaifer la Svizra rumantscha

1. Context

Ina da las prioritads ch'il Cussegl federal ha fixà en la missiva da cultura 2021-2024 è la promoziun da la lingua e cultura rumantscha ordaifer il territori linguistic rumantsch (diaspora rumantscha). Il parlament ha confirmà questa prioritad ed ha pledà 400'000 francs per onn per quest champ. Ad uffants e giuvenils duain star a disposiziun purschidas da furmaziun rumantschas er en la diaspora e persunas e famiglias emigradas duain vegnir sustegnidas en il diever da lur lingua. Per pudair consolidar, emprender e far diever da la lingua duain vegnir elavuradas e promovidas las basas correspudentas. Ultra dal sustegn direct d'uffants e giuvenils duai pia era vegnir pussibilità al conturn dals uffants e giuvenils da duvrar la lingua en il mintgadi. La noziun *diaspora rumantscha* sa referescha en spezial a la diaspora extrachantunala, ma er al territori betg tradiziunalmain rumantsch en il chantun Grischun. Il sustegn da projects sa funda sin l'Ordinaziun davart las linguas naziunalas e la chapientscha tranter las cuminanzas linguisticas (Ordinaziun da linguas, OLing).

2. Secturs da promoziun

L'Uffizi federal da cultura (UFC) po sustegnair ils suandants projects:

2.1. *Emprender e consolidar la lingua rumantscha per uffants e giuvenils*

- projects per sviluppar purschidas da furmaziun per uffants e giuvenils da tut las classas da vegliadetgna ordaifer il territori linguistic rumantsch, en spezial ordaifer il chantun Grischun, e cun caracter da pilot;
- projects per elavurar meds d'instrucziun e purschidas da furmaziun (en furma tradiziunala e/u virtuala) per uffants e giuvenils da tut las classas da vegliadetgna ordaifer il territori linguistic rumantsch;
- projects che faciliteschan ad uffants e giuvenils da famiglias rumantschas che vivan ordaifer il territori linguistic rumantsch ed en spezial ordaifer il chantun Grischun l'access a la lingua e cultura cun agid da segurns e barats en il territori linguistic tradiziunal.

2.2. *Diever da la lingua rumantscha*

- projects che faciliteschan l'access a la lingua rumantscha e contribueschan al diever ed a la consolidaziun da la lingua; quai èn per exempel purschidas digitalas (dad open source) che pussibiliteschan l'access al stgazi da plects, la grammatica, l'ortografia, la correctura linguistica ed a translaziuns automaticas;
- projects che pussibiliteschan al conturn d'uffants e giuvenils ordaifer il territori linguistic da far diever da la lingua; per exempel cun animar las famiglias dals uffants e giuvenils da far diever da la lingua u cun famigliarisar la part dals geniturs betg rumantscha cun la lingua.

3. Premissas e criteris da promoziun

3.1. Premissas da promoziun

Il projects ston u esser d'interess surordinà u avair in caracter da model. *Interess surordinà* signifitga ch'ils projects sa drizzan a l'entira diaspora rumantscha. *Caracter da model* han ils projects, sch'els èn exemplarics ed innovativs per la promoziun dal rumantsch en la diaspora e sch'els èn er applitgabels per autras regiuns, gruppas en mira u acturas ed acturs. Las contribuziuns a projects mettan en il focus il svilup, la creaziun e l'iniziaziun da projects. Contribuziuns periodicas per purschidas a lung temp (dapli che 3 onns) n'èn betg previsas. En il sector digital vegnan promovids sulettamain projects en connex cun formats, datas e purschidas avertas (dad open source) e che n'èn betg orientads ad in gudogn. Las dumondas da project en il sector digital ston declerar explicitamain, quant enavant che personas ordaifer il territori linguistic profiteschan dal project. Il projects ston esser finanziads commensuradamain.

3.2. Persunas autorisadas da far ina dumonda

Instituziuns, organisaziuns, communitads sco er interpresas pon inoltrar dumondas per in sustegn finanziel.

Dumondas per in sustegn finanziel per purschidas da tgira e da furmaziun en relaziun cun structuradas regularas (p.ex. purschidas da canorta, instrucziun da lingua facultativa en la scola obligatorica u postobligatorica) ston vegnir sustegnidas da las autoritads chantunales e communalas cumpetentas. Cun l'inoltraziun da la dumonda sto vegnir consegnada ina brev da sustegn correspudenta.

Per purschidas da furmaziun che vegnan realisadas en il chantun Grischun, ma ordaifer il territori linguistic tradiziunal ston vegnir inoltradas dumondas ensemen cun il departament d'educaziun chantunal. En quel cas sto vegnir cumprovà ch'il chantun Grischun e la vischnanca da domicil sa participeschan finanzielmain al project e quant grond che lur sustegn finanziel è.

3.3. Criteris per l'examinaziun da las dumondas

L'UFC examinescha las dumondas a basa dals suandants criteris:

- a. qualitat dal cuntegn e qualitat specifica;
- b. gruppa en mira definida cleramain ed integraziun da la gruppa en mira;
- c. relevanza dal project per la gruppa en mira da la (1) diaspora extrachantunala e/u da la (2) diaspora a l'intern dal chantun;
- d. durabladad e persistenza dals projects;
- e. contacts e cooperaziuns cun partenaris en il sector respectiv.

I vegn dà prioritad a las dumondas che adempleschan il meglia il criteris en la consideraziun cumplessiva.

La finanziaziun dals projects duai avair ina basa uschè vasta sco pussaivel. L'agid finanziel da l'UFC importa max. 70% dals custs budgetads e sin il pli 100'000 francs per project ed onn. Lavur voluntara po vegnir resguardada sco atgna contribuziun cun max. 10% dals custs totals. La lavur voluntara sto vegnir preschentada en il plan da finanziaziun sin la vart da las expensas e la vart da las entradas.

3.4. Projects betg sustegnids

Translaziuns (per exempel da paginas-web e cudeschs) u ovras litteraras/artisticas na pon betg vegnir sustegnidas. Projects ch'èn cuverts tras auters secturs da promoziun da la Confederaziun na vegnan betg sustegnids u sustegnids mo subsidiarmain. Projects u intents orientads ad in gudogn na vegnan betg sustegnids.

4. Infurmaziuns praticas

4.1. Documentaziun

Las dumondas ston vegnir inoltradas a l'UFC. Ils suandants documents ston vegnir agiuntads:

- descripziun detagliada dal project (finamiras, activitads planisadas ed avantatg dal project per la promoziun da la lingua e/u la cultura rumantscha en il sector correspondent);
- ev. brev da sustegn tenor cif. 3.2;
- planisaziun da termin cun las etappas ed ils terms impurtants previs;
- structura da l'organisaziun dal project (team, organisaziun, partenadis, etc.);
- plan da finanziaziun detaglià incl. budget che preschenta la part dal sustegn da l'UFC e d'altres funtaunas da finanziaziun.

4.2. Infurmaziuns generalas

- Las dumondas ston vegnir inoltradas fin il **1. d'october 2021**.
- Davart il pajament d'agids finansials decida l'UFC. Per la valitaziun professiunala po el consultar expertas ed experts.
- Schebain ed en tge dimensiun ch'in project vegn sustegnì finanzialmain decida l'UFC sulettamain sin basa dal formular da dumonda emplenì cumplettaimain ed inoltrà sin il termin. L'UFC na fa naginas retschertgas supplementaras e na maina nagins discurs.
- Las dumondas ston cumprovar che las premissas da sustegn èn ademplidas e cuntegnair tut las indicaziuns necessarias concernent ils criteris da sustegn.
- Cun la decisiun positiva u negativa da l'UFC pon ins quintar var dus mais suenter ch'il termin d'inoltraziun dal 1. d'october 2021 è scadi.

4.3. Persuna da contact tar l'UFC

Per ulteriuras infurmaziuns As drizzai a signur Clau Dermont, secziun Cultura e societad (clau.dermont@bak.admin.ch; tel. 058 / 467 39 97).

Stadi: fanadur 2021